

Zveřejnit či nechat skryté: Jak čtenáři Blesku zdůvodňují politickou relevanci informací o soukromí politiků¹

Martin Volek²

Abstract: *Publish or keep hidden: How readers of the tabloid Blesk discuss the public and private lives of politicians*

Politicians as public persons are under increasing review by both the media and the general public. This review focuses not only on acts in public office, both official and unofficial, but also on the behavior of politicians in private life that could, in a real or imagined way, influence their performance in public office. This paper presents the perceptions of the boundaries between the public and private lives of politicians by readers of the most popular Czech tabloid, Blesk. The qualitative analysis based on in-depth interviews and a focus group with readers presents arguments that readers use to categorize information about politicians into that that belongs in the public domain and should be therefore published, and that that belongs to the private sphere and should not be published. In the readers' views, citizens have the right to know about a politician's private life, such as information that reflects a politician's character and about possible influences from their private life on their performance in public office. The readers also consider how it feels for a politician to be a private person in public office under public scrutiny. These readers then often advocate the right of a politician to have his privacy respected, since these readers themselves would not be pleased to be under such a high level of public scrutiny regarding their own lives. It seems that the readers' arguments are largely based on their personal history. We finally suggest that research on political participation would be enriched by including the perspective of everyday life experiences of the general public.

Keywords: *Celebritization, Perception of Politics, Public and Private, Tabloids.*

1. Úvod

Pro své politické rozhodování čerpá veřejnost většinu informací z masových médií. Ta přináší široké spektrum zpráv o politickém dění a jeho aktérech – jak informace o přijatých zákonech, veřejných vystoupeních, volebních programech a politických postojích, tak i o vnitropolitických vyjednáváních nebo přijímání úplatků, ale také informace o rodinách politiků, o trávení jejich volného času, osobních zálibách i prohrěších. Všechna tato sdělení vstupují do politického rozhodování i přesto, že politickou relevanci některých z nich je možné zpochybňovat. Jsou třeba informace o rodinném životě politika politicky relevantní, a měly by být proto zveřejňovány, nebo spadají pod ochranu soukromého života a měly by být před zveřejněním chráněny?

V českém kontextu se mediálním zobrazením soukromí politiků zabývala Denisa Kasl Kollmanová (2012), která analyzovala zobrazení soukromé sféry politiků na stránkách deníků Blesk a MF Dnes. Identifikovala tři argumentační linie, kterými je ve článcích legitimizováno zobrazování soukromí politiků: investigativní linii, intimní linii a linii image. Investigativní linie zkoumá ekonomicko-politické vazby osob, s nimiž politiky pojí milostný vztah, a hledá neoprávněné výhody těchto osob plynoucí z politikova zneužití veřejné funkce. Intimní linie

¹ Text vznikl v rámci projektu GAČR č. P404/11/2098 „Trend zrychlování sociální dynamiky: neurčitost, hierarchické/rovné struktury vládnutí a interiorizace historií“ a GAUK č. 117010 „Co je na politicích „veřejné“? Český mediální obraz a čtenářská percepce politické funkce.“

² Kontakt na autora: Mgr. Martin Volek, PhD student, Institut sociologických studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze, U Kříže 8, 158 00 Praha 5. E-mail: mart.volek@gmail.com.

prezentuje milostné vztahy politiků jako informace, které mají sloužit občanům k posouzení morálního profilu politika například v případě jeho nevěry. Linie image slouží k prostému zviditelnování politika a k budování jeho dobrého jména. Analýzou Blesku a MF Dnes se zabývala také Eliška Jungová (2006), která ukázala, jak je na stránkách těchto deníků konstruována veřejnost a její zájmy. MF Dnes vytváří obraz politické veřejnosti a následně vystupuje jako mluvčí a obránce jejích zájmů vůči politické reprezentaci. Oproti tomu Bleskem vytvořená veřejnost má znaky sousedské komunity sledující soukromé eskapády politiků spíše než politiku jako takovou.

Předkládaný text řeší otázku zveřejňování soukromé sféry politiků pohledem příjemců masmediálních obsahů. Zaměřuje se na analýzu argumentů, kterými veřejnost kategorizuje informace ze soukromého a osobního života politiků na politicky relevantní a irelevantní. V širokém spektru příjemců mediálních obsahů se soustředí na masového příjemce. Pro jeho identifikaci je jakožto zprostředkující sociokulturní charakteristika použito čtenářství deníku Blesk, které bývá spojováno se znaky nekulturnosti a apolitičnosti (srov. Černý 2006: 1074; Marada 2002: 8). Čtenáři Blesku bývají chápáni jako ta část veřejnosti, která je protikladem vůči elitě. V tomto smyslu je možné je označit za zástupce masy (byť toto označení může být zkratkovité či účelové, srov. Prokop 2005), což je podpořeno i tím, že Blesk je nejčtenějším deníkem v České republice.

Před vlastní prezentací výsledků analýzy jsou v tomto článku představena teoretická východiska, která samotné analýze předcházela. Po nich je uveden model veřejného a soukromého, který je nástrojem analýzy i jejím dílčím výsledkem. Nakonec jsou prezentovány výsledky analýzy v podobě klíčových argumentů, kterými čtenáři rozlišují veřejné a soukromé politiků.

2. Vnímání politiky

Dynamicky narůstající počet informací o politice, který je spojen s rozmachem nových médií, nevedl k výrazně vyšší politické informovanosti veřejnosti (srov. Carpini 1996; Lee, Deli Carpini 2010). Moderní technologie sice usnadnily lidem přímý přístup k informacím o politickém dění, nezvýšily však nutně zájem občanů o ně. V prostředí narůstajícího počtu dostupných informací narážejí lidé na limity svých kognitivních kapacit a hledají zjednodušení a informační zkratky, které jim nabízejí masová média (srov. Farina 2010). Jednou z význačných informačních zkratk může být zaměření se na osobnosti politiků. Soupeření politických idejí, programů a návrhů řešení veřejných problémů je pak převáděno na úroveň osobních bojů jednotlivých politiků (srov. Galtung, Ruge 1965). Politika je tak prezentována jako osobní příběhy jejich jednotlivých aktérů a čtenáři, diváci a posluchači se soustředí spíše na jednání politiků než přímo na politické události jako takové.

Politici nepůsobí pouze ve vlastní sféře politiky a ve světě mediálních zpráv, které jejich politické kroky představují veřejnosti. Žijí také své soukromé životy, které na jednu stranu mohou být politikou ovlivňovány, na druhou stranu mohou také politiku ovlivňovat a zároveň mohou být strategicky používány pro prezentaci politiků v masových médiích (Corner 2000). Počet a podíl informací o soukromém životě politiků se podle řady autorů zvyšuje a postupně vytlačuje jiné informace o politice. Možným následkem je posuzování politiků podle kritérií, která jsou politicky nepodstatná a typická pro celebrity zábavního průmyslu. Tradičnější pohled hodnotí tuto

celebritizaci³ politiky negativně, neboť média se přestávají věnovat politickým záležitostem jako takovým a soustředí se pouze na zábavnou stránku života politiků. Politici se stávají jedněmi z mnoha mediálních hvězd a zpravodajství ztrácí svou politickou relevanci (Boorstin 1992; Davis, Owen 1998; Farina 2010; Kuhn 2007; Langer 2007, 2010; Meyrowitz 2006; Postman 2010; Weiskel 2005; West, Orman 2003). Novější pohled naopak zdůrazňuje pozitivní přínosy důrazu na soukromý život politiků. Důraz na lidskou stránku přibližuje politiky a jejich rozhodnutí široké veřejnosti, pro kterou by jinak politika byla nepřístupná a nesrozumitelná. Zobrazení politiků v běžných situacích může přinejmenším přilákat pozornost veřejnosti k politice a mít pozitivní vliv na politickou participaci. Neméně důležité je však to, že může zpřístupnit jazyk politiky jazyku běžných lidí, kteří interpretují politiku na základě své každodenní zkušenosti, jež je spojená s jejich profesním i rodinným životem, spíše než na základě oficiálních rámců produkovaných politickými profesionály (Lumby 1999; Macdonald 2000; Van Zoonen 1998, 2005; Walsh 2004; v rámci „soft news“ Baum 2002, 2003; Prior 2003).

Politici se v médiích objevují v širokém spektru situací veřejného i soukromého života. Často nejasné vymezení vztahu těchto informací k veřejné funkci dává divákům a čtenářům možnost různého výkladu politického významu těchto informací. Při tomto výkladu vycházejí ze své životní zkušenosti a sociální identity (srov. Hall 1999; Walsh 2004), na základě kterých mohou různí lidé jednu a tu samou informaci o jednání politika interpretovat jako politicky relevantní i jako politicky irelevantní. Interpretaci mohou zároveň měnit v závislosti na kontextu situace.

3. Dichotomie veřejného a soukromého

Rozdělení na veřejné a soukromé je jednou z velkých dichotomií společenských věd i společnosti jako takové (Bobbio 1989; Bailey 2002: 15; Jenks 1998). Jako u každé velké dichotomie je možné v jejím rámci vysledovat různé a často i protikladné pokusy o její vymezení. Jeff Weintraub (1997) ve svém přehledu představuje čtyři tradice rozlišení veřejného a soukromého. První z nich je liberálně ekonomický model, který rozlišení mezi veřejným a soukromým zakládá na rozlišení státu na straně veřejného a tržní ekonomiky na straně soukromého. Druhou tradicí je klasický přístup republikánské ctnosti, který veřejnou oblast definuje v pojmech politické komunity a soukromou oblast v pojmech občanství. Třetí tradicí je přístup sociální historie a antropologie, který staví do protikladu soukromou sféru, jakožto v domácnosti konstituované vztahy vzájemné náklonnosti, proti veřejné sféře jako oblasti sociability zprostředkované konvencemi, které umožňují různorodost a sociální odstup i přes fyzickou blízkost. Čtvrtou tradicí jsou tendence feministické analýzy, které pojímají rozdíl mezi soukromým a veřejným v termínech rozdílu mezi rodinou a ekonomickými vztahy v širší společnosti, které jsou genderově nevyvážené a pro ženy utlačující.

Velkou dichotomií veřejného a soukromého zakládá Norberto Bobbio (1989) na pojetí veřejného jako sféry politické moci a soukromého jako oblasti ležící mimo její dosah. Od této velké dichotomie odlišuje to, co nazývá druhým významem dichotomie veřejného a soukromého. V něm je sféra veřejného chápána jako oblast, která se odehrává před zraky veřejnosti, a je tak přístupná jejímu přezkumu. Naopak sféra soukromého je očím veřejnosti skrytá. Velká dichotomie a druhý význam dichotomie veřejného a soukromého jsou odlišné a navzájem

³ Pojem celebritizace politiky bývá používán také v druhém významu pro popis situace, kdy populární celebrity vstupující do politiky nebo ovlivňující politiku používají jako zdroj své politické kvalifikace obrazy ze své kariéry celebrity. Například Arnold Schwarzenegger používal v průběhu své kandidatury do úřadu guvernéra obraz Terminátora, který byl jednou z jeho filmových rolí (srov. Drake, Higgins 2006; Street 2004, 2011; Weiskel 2005).

nepřevoditelné přístupy. Otázka zveřejňování politické moci je odlišná od otázky po podstatě politické moci, neboť politická moc zůstává politickou mocí, i když je přezkumu veřejnosti skrytá.

4. Metodologie

Empirická data pro tento text poskytlo 16 hloubkových rozhovorů a jedna skupinová diskuse (*Focus Group*) s pravidelnými čtenáři Blesku. Skupinová diskuse následovala pro prvních dvou hloubkových rozhovorech a účastnili se jí jiní respondenti než skupinových rozhovorů. Respondenti byli vybráni podle sociálně-demografického profilu čtenářů tohoto deníku s dodatečnou podmínkou věku nad 18 let a s tím spojeného volebního práva. Pravidelnost čtenářství Blesku byla definována jako čtení Blesku minimálně třikrát týdně a testována obeznámeností s aktuálními tématy v něm obsaženými.⁴ Samotné rekrutování respondentů provedla na základě podrobného zadání komerční agentura.

Hloubkové rozhovory s muži vedl autor tohoto textu, rozhovory s ženami prováděla jeho kolegyně.⁵ Délka jednotlivých hloubkových rozhovorů byla přibližně od 30 do 100 minut. Pro vedení rozhovorů byly připraveny tematické okruhy.⁶ Zároveň však byla ponechána značná volnost pro možnost reakce na konkrétní výpovědi respondentů a pro doptávání se. Respondenti byli nejprve seznámeni s účelem rozhovoru a jeho pravidly. V úvodu rozhovoru byly otázky směřovány na respondentem aktuálně sledované události a na mediální chování. V jeho rámci byla pozornost soustředěna na důvod a způsob čtení Blesku a na jeho hodnocení, respondenti také srovnávali Blesk s dalšími deníky.⁷

Následující část rozhovoru se zaměřila na způsob, kterým respondenti vnímají mediální informace o politicích. Respondentům byly postupně předloženy tři články, které modelově zastupovaly tři způsoby prezentace politiků v Blesku. První článek, „Vzal bývalý senátor úplatek? Korupce po letech u soudu“ (Blesk 2010b), se týkal pouze veřejného života, když informoval o soudu s Alexandrem Novákem obžalovaným z přijetí úplatku ve výši 40 mil. Kč v průběhu výkonu veřejné funkce. Druhý článek, „Topolánkova famílie v Toskánsku. Kde na to bere?“ (Blesk 2010a), se pohyboval na hranici veřejného a soukromého života, neboť soukromou dovolenou bývalého premiéra Miroslava Topolánka propojoval s možnou korupcí v jeho veřejné funkci. Podle článku převyšovaly výdaje Miroslava Topolánka na dovolenou jeho příjmy a zdůrazňoval jeho vazby na lobbistu Marka Dalíka. Třetí článek, „Paroubek: Ráno pláž, večer bazén... Exšéf ČSSD se vrátil z řecké pohádky do české ‚pastoušky‘.“ (Blesk 2010c), zastupoval prezentaci ryze soukromého života politika, když informoval o dovolené bývalého premiéra Paroubka, aniž by tuto dovolenou explicitně vztahoval ke způsobu výkonu veřejné funkce jinak, že si Paroubek na dovolené odpočinul pro další politickou práci. Po přečtení článku se respondenti vyjadřovali k jeho obsahu a politické relevanci.

Třetí část rozhovoru se zaměřovala na to, jaké informace respondenti používají ve svém volebním chování k posouzení toho, zda je konkrétní politik vhodným kandidátem pro výkon

⁴ Bližší informace o respondentech je možné nalézt v Příloze 1.

⁵ PhDr. Veronika Frantová – spoluřešitelka projektu GAUK č. 117010, v rámci kterého byly rozhovory realizovány.

⁶ Scénář rozhovorů je možné nalézt v Příloze 2, byl použit pro hloubkové rozhovory i skupinový rozhovor.

⁷ Pro žádného z respondentů nebyl Blesk jediným zdrojem informací o politickém a společenském dění (dalšími zdroji byla zejména televize, internet a rozhovory s kolegy, známými a členy rodiny). Většina respondentů měla také přehled o způsobu, kterým o politickém dění informují ostatní deníky, nicméně nepovažovali je za noviny vhodné pro ně.

veřejné funkce. V závěru byl proveden pokus o nalezení normativního vymezení, které informace by v médiích měly a naopak neměly být zveřejňovány. Obdobnou strukturu měl i skupinový rozhovor.

V následujícím textu jsou uvedeny přímé citace výpovědí respondentů (ti jsou dále označeni jako čtenáři a ti, kteří rozhovory vedli, jako moderátoři). Tyto výpovědi jsou zde vždy vytrženy z kontextu celého rozhovoru, který byl vzat v úvahu při analýze.⁸ Některé otázky tak mohou působit návodně, reagují však zpravidla na respondentovy výpovědi z předchozích částí rozhovoru. Ačkoli respondenti byli pravidelnými čtenáři Blesku, zdálo se, že v průběhu řady rozhovorů se snažili od Blesku distancovat. Raději mluvili o jiných čtenářích Blesku, co jiní lidé rádi čtou v Blesku o politicích a jak jsou jiní lidé těmito informacemi ovlivňováni, než sami o sobě. Těmito jinými lidmi neměli na mysli nikoho konkrétního, ale spíše poukazovali na obecnou představu o chování lidí (generalizovaného druhého). W. Phillips Davison (1983) to nazývá efektem třetí osoby, kdy příjemci masmediálních sdělení předpokládají, že tato sdělení mají větší vliv na ostatní lidi než na ně samotné.

Jiným důvodem odstupu od Blesku mohlo být, že si čtenáři byli vědomi určitého negativního obrazu spojeného se „čtením Blesku“, a bylo tak pro ně nepříjemné se k tomu přiznat. Proto také mohli v průběhu rozhovoru usilovat o zpětnou racionalizaci svého čtení Blesku. Některé věci, které jsou Blesku obecně vyčítány, prezentovali jako jeho klady. Díky zkratkovitosti a povrchnosti informací v Blesku mohou být informování o všem důležitém, aniž by je to zatěžovalo. Díky zábavné formě podávání informací si při čtení Blesku mohou zároveň odpočinout a podobně.⁹

Předpokladem, který se v průběhu rozhovorů potvrdil, bylo, že veřejné a soukromé nejsou pojmy běžného jazyka čtenářů Blesku. Proto byly otázky na veřejné a soukromé pokládány nepřímě jako na to, co by média měla a co by naopak neměla zveřejňovat. V průběhu analýzy se ukázalo, že požadavek na to, co by „média zveřejňovat neměla“ může mít více významů: první z nich je politická irelevance – čtenáři si tuto informaci rádi přečtou, ale odmítají její kategorizaci jako politické informace. Druhým významem je odsouzení daného jednání jako něčeho špatného či čtenářům nepříjemného. S tím spojený požadavek na nezveřejňování zastupuje přání čtenářů, aby k tomuto jednání vůbec nedocházelo. A konečně třetím významem je právo politiků na to, aby tato informace nebyla zveřejňována, byť by mohla být pro čtenáře atraktivní. Všechny tři významy byly v průběhu analýzy od sebe odlišovány.

Pro analýzu byl zvolen kombinovaný induktivně-deduktivní přístup (inspirován Roberts 2002: 8-11; Thomas 2006), který byl rámován heuristickým přístupem ke studiu sledovaných záležitostí (viz Kabele 2010). Všechny rozhovory byly nejdříve důkladně přečteny. Následně v nich byly v programu Atlas.ti zakódovány všechny oblasti, které se dle prvotního ohledání vztahovaly k výzkumnému tématu. Toto první kódování bylo provedeno otevřenými kódy, které jsou odvozeny přímo z dat a mají podobu slov či sousloví přímo používaných respondenty. Po zakódování několika rozhovorů byly postupně přidávány také axiální kódy, které již mají analytickou podstatu. Jsou založeny na analýze otevřených kódů. Zatímco otevřené kódy slouží primárně pro popis a třídění dat, axiální kódy jsou nástrojem pro vlastní analýzu a slouží jako podklad pro interpretaci výsledků. Otevřené i axiální kódy jsou v průběhu práce průběžně přepracovávány. Spolu se zahrnováním dalších dat do analýzy je zpřesňováno jejich vymezení a

⁸ Nicméně rozsah textu ji nedovoluje uvést ve větší délce nebo vysvětlit celý její kontext. Přepisy rozhovorů byly předány Sociologickému datovému archivu, kde jsou přístupné odborné veřejnosti.

⁹ Více k důvodům a způsobu čtení Blesku respondenty zmíněnými v tomto textu viz popularizační text Veroniky Frantové (2013).

jsou uváděny do vzájemného vztahu. Vlastní zjištění pak byla tvořena z axiálních kódů, které byly opakovaně promyšleny, prohlubovány a reformulovány a postupně se stávaly výstupy analýzy.

Po zpracování čtyř rozhovorů vzniklo mnoho oblastí a analytických témat a byl hledán způsob, kterým další analytickou práci směřovat směrem. Průběžná zjištění byla propojena s teoretickým zázemím a byl navržen model dimenzí veřejného a soukromého v politice. Tento model vycházel z dichotomií veřejného a soukromého Norberta Bobbia a byl kompatibilní s již vytvořenými kódy. Byl ověřen jako vhodný nástroj další analýzy, tedy navazující redukce a interpretace kódů. V následující části je tento model stručně představen a jsou k němu uvedeny klíčové kódy s jejich charakteristikou.

5. Model dimenzí veřejného a soukromého v politice

První dimenze modelu veřejného a soukromého v politice vychází z Bobbiovy velké dichotomie a je založena na přítomnosti a nepřítomnosti politické moci. Veřejné v ní splývá s oblastí politiky a soukromé s oblastí mimo politiku. Druhá dimenze vychází z Bobbiova druhého významu dichotomie veřejného a soukromého a je jí viditelnost a skrytost ve smyslu veřejného jako přístupného a soukromého jako nepřístupného přezkumu veřejnosti.

Na rozdíl od Bobbiovy dimenzí jsou dimenze v tomto modelu vnitřně propojeny. Dimenze politické moci konstituuje normativní nárok kladený na dimenzi viditelnosti, neboť s politickou mocí je spojován požadavek na možnost jejího přezkumu ze strany veřejnosti nebo jejich zástupců. S oblastí mimo politickou moc je spojováno právo na jejich skrytost ve smyslu ochrany před přezkumem každého. Na rozhodnutí politiků učiněných při výkonu veřejné funkce je kladen nárok na možnost veřejného přezkumu s výjimkou takových rozhodnutí, kde veřejný zájem vyžaduje jejich utajení. Oproti tomu osobní život běžných lidí je před veřejným přezkumem chráněn, nevyžaduje-li veřejný zájem jeho zveřejnění, jak je tomu typicky v případech trestných činů. Na vnitřní propojení mezi dimenzí politické moci a dimenzí viditelnosti je zároveň vázána dynamika ve smyslu vyjednávání mezi jednotlivými aktéry. Aktéři v oblasti politické moci, politici nebo státní úředníci, se často možnosti přezkumu brání. Naopak aktéři mimo politickou moc, široká veřejnost či masová média jejím jménem, se možnosti přezkumu politické moci dožadují.

Křížení dimenze politické moci a dimenze viditelnosti vytváří čtyři oblasti (viz. Tabulka 1). První z nich je sféra politické moci, která se oficiálně odehrává před zraky veřejnosti. Je to idealizovaná oblast „pravé politiky“, v níž podle čtenářů probíhá konstruktivní politická činnost, jako např. schválení zákonů nebo věcná vystoupení politiků v Poslanecké sněmovně. Druhou oblastí je sféra politické moci, která je očím veřejnosti skryta, respektive je politiky skrývána před přezkumem veřejnosti, protože obsahuje zneužití politické moci v soukromý prospěch politiků – „korupci a další výhody politiků“. Respondenti požadovali mediální zveřejňování tohoto zneužití a zároveň pro něj měli jakési pochopení, když připouštěli, že na místě politiků by pravděpodobně obdobně jednali také. Do této oblasti by také patřila kuloární vyjednávání a další prvky „reálné politiky“, ke které se čtenáři stavěli rezervovaně – na jednu stranu nejspíše chápali její nutnost, na druhou stranu se však nedokázali oprostít od nároků vyplývajících z idealizované představy o politice. Třetí oblastí je sféra mimo politickou moc, která je přístupna očím veřejnosti. Je oblastí otevřeného nahlížení do soukromí. V této oblasti se se politici nejvíce blíží mediálním

celebritám,¹⁰ neboť právo na sledování soukromí bylo zdůvodňováno pouhou „veřejnou známostí“. Politici také, stejně jako celebrity, mohou účelovým zveřejňováním informací ze svého rodinného života usilovat o zisk pozornosti a osobních sympatií. Informace ze soukromí však mohou podle respondentů být také důležitým indikátorem pro posuzování kompetence výkonu veřejné funkce, neboť mohou přinášet důležité informace o charakteru a osobnosti politiků. Respondenti zároveň kladli požadavek na reprezentativnost vzhledu a vystupování politiků i během soukromých aktivit. Čtvrtou oblastí je sféra mimo politickou moc, která podle respondentů je a má být skryta očím veřejnosti. Základním argumentem je zde popření výjimečného statusu výkonu veřejné funkce a důraz na srovnatelnost bytí politikem se zaměstnáním ostatních lidí – výkon veřejné funkce je „práce jako každá jiná“. Z toho vyplývá i požadavek na stejnou míru ochrany soukromí politiků jako běžných lidí, u kterých také není možné na základě dílčích informací o jednání v soukromém životě posuzovat jejich pracovní výkon nebo osobnostní charakter. Dochází k projekci čtenářů do postavení politiků skrze poukázání na nepříjemný pocit, když je na kohokoli z nich „vytáhnuto“ něco z jeho osobního života.

Tabulka 1: Model dimenzí veřejného a soukromého v politice

		DIMENZE VIDITELNOSTI	
		Viditelné	Skryté
DIMENZE POLITICKÉ MOCI	Politická moc	<i>Pravá politika</i> (oficiální vystoupení politiků, schválené zákony)	<i>Korupce a výboby, reálná politika</i> (mělo by se zveřejňovat, já na jejich místě bych také zneužíval/a)
	Mimo politickou moc	<i>Veřejná známost</i> (celebrity, přilákání pozornosti, reprezentativnost)	<i>Práce jako každá jiná</i> (soukromí by se nemělo zveřejňovat, mně na jejich místě by to také vadilo, charakter se nedá poznat)

6. Pravá politika

Hranici mezi těmito čtyřmi oblastmi není snadné jednoznačně identifikovat. Jedna a ta samá informace mohla být v závislosti na svém kontextu a životní zkušenosti interpretována různým způsobem. Celá řada případů jednání v soukromém životě může mít vliv na aktuální či budoucí výkon veřejné funkce, na druhou stranu mohou mít politici i přes své postavení veřejných osob právo na ochranu svého soukromí. Jedna z oblastí však byla ve výpovědích čtenářů identifikována jednoznačně. Tato oblast přináší do sféry politické moci a zároveň má být přístupná přezkumu veřejnosti, tedy v terminologii rozhovorů je politikou a má být zveřejňována. V průběhu analýzy byla tato oblast označena jako „pravá politika“.

Pravou politikou je možné vymezit jako oblast oficiálních politických aktů, u kterých čtenáři identifikují přímý vliv na svůj život. Tato oblast do značné míry splývá s idealizovaným obrazem politiky jako konstruktivní činnosti politických odborníků, jejichž veškeré jednání je zaměřeno ve prospěch zároveň konkrétních osob a společnosti jako celku, a proto není důvod, aby toto jednání bylo před zraky veřejnosti skryto. Pravou politikou jsou události, které jsou

¹⁰ Celebrity ostatně dle rozhodnutí Nejvyššího soudu mají jakožto veřejně známé osoby nižší právo na ochranu soukromí (idnes.cz 2011).

nezpochybnitelné, jednoznačné a pravdivé v tom smyslu, že v nich není prostor pro spekulace nebo možnosti alternativního výkladu. Informace o nich jsou stručné a často přinášejí návod pro správné jednání.

Moderátorka: „Kdybyste měla prostě rozhodnout o tom, co se bude psát v Blesku o politice, co by tam bylo? A berte to úplně podle sebe.“

Čtenářka (7): „Mělo by tam být stručné a jednoduše napsané to, co schválili a neschválili. Ihned. Ve chvíli, kdy to schválejí, tak by se to ihned mělo napsat a přesnost toho třeba dvouma větama, přesnost zákona. Teďko všude, v novinách všude o tom, změna zákona o tý povinný vybavě aut. Oni o tom všude v reklamě mluvěj a neřeknou, že se to týká zimních pneumatik bla bla bla.“

Moderátorka: „Jasně. A nevíte, co to znamená, že co jako teda.“

Čtenářka (7): „Teď všichni přemejšlej ... proč to rovnou nenapíšou, změna zákona. Čtyři řádky. Vytisklý velkým písmenem. Ať to všichni viděj, kdo se na to podívá, co je tam důležitý. Ať ti lidi nemusej ryšřilovat. Rychle sbírat informace, ať rovnou viděj, hele četla sem Blesk, je to napsané ve dvou řádkách, sou to tři věci.“

Moderátorka: „Jasně, rozumím.“

Čtenářka (7): „Proč to budou dlouze okecávat. Jednou oni to schválili, tak už není co okecávat. Je to schválený, hotovo. Musí to být. Sbobem. Pokuta taková a taková.“

Je zjevné, že do pravé politiky nemají patřit osobní spory, hádky, osobní napadání nebo vulgarity. Zároveň se však zdá, že čtenáři odmítají i ve své podstatě politická vyjednávání týkající se řešení veřejných problémů. Jakoby předpokládali, že pro všechny veřejné problémy existuje jedno optimální řešení, které politici znají. Dlouhé diskuse o různých možnostech řešení politického problému, které jsou často vedeny performativním způsobem snažícím se posluchače rétoricky přesvědčit, jsou chápány jako zavádějící spory vedené osobními a soukromými motivy jednotlivých politiků – namísto toho, aby politici rychle našli optimální řešení („jenom se hádají“).

Moderátor: „A co vyžadujeme od Paroubka?“

Čtenář (3): „Od Paroubka, aby, no jasně od politiků, aby dělali zákony a aby prostě se tady dalo dobře žít, nebo slušně žít, a věci, který nepatřej mezi lidi, aby nebyly ani mezi politikama.“

Moderátorka: „Povězte ... o kom si přechíst, z politiky, co by vás zajímalo ...“

Čtenářka (Focus Group, P): „O vládě něco. Že oni rozhodnou ty zákony. Že vlastně jsou v televizi, tak oni se tam jenom hádají v Poslanecký sněmovně. Člověk kolikrát ani neví, o čem to je, ty zákony.“

7. Zveřejňování soukromého: Korupce a výhody

Slovo „korupce“ je pro čtenáře symbolickým zástupcem široké kategorie neefektivity politiky kvůli zneužití veřejné funkce pro soukromé účely. Korupce je vnímána jako neoprávněné přenesení politické moci a výhod s ní spojených do oblasti soukromého života. Toto přenesení moci se snaží politici skrýt, a je tak dvojím proviněním politiků – jak vlastním zneužitím veřejné moci, tak snahou toto zneužití utajit.

Jednoznačným zneužitím veřejné funkce je podle čtenářů takové jednání politiků, které je médií výslovně pojmenováno jako trestný čin. Zdá se, že tuto mediální kategorizaci chápou čtenáři jako fakt, který nemůže být diskutován a zpochybnován. K požadavku na zveřejnění korupčního jednání označeného jako trestný čin je možné nalézt paralelu v trestním právu. V kontextu trestného činu ztrácí pachatel právo na ochranu svého soukromí. Veřejnému přezkumu není zpřístupněno pouze jeho jednání, ale také jeho osobnost, která má vysvětlit jeho motivace k protiprávnímu jednání.

Pokud je na stránkách Blesku korupce jako „korupce“ nebo „přijetí úplatku“ jednoznačně pojmenována, je čtenáři Blesku chápána jako prokázána. Je-li však přijetí úplatku pouze naznačeno a čtenářům je ponechán prostor pro vlastní interpretaci, zda k úplatku skutečně došlo, či nikoli, čtenáři zneužití veřejné funkce zpochybňují. To se ukázalo v odlišné reakci čtenářů na dva z článků z Blesku, které jim byly v průběhu rozhovoru předloženy. V článku „Vzal bývalý senátor úplatek? Korupce po letech u soudu“ (Blesk 2010b) je úplatek jednoznačně identifikován. Celý článek byl v Blesku zářmován politicky a čtenáři tak interpretovali jako informaci, která má být na stránkách Blesku zveřejněna.

Oproti tomu interpretace dalšího předloženého článku „Topolánkova famílie v Toskánsku. Kde na to bere?“ (Blesk 2010a) je pro čtenáře složitější. Informace ze soukromého života Topolánka jsou použity jako indikátor zneužití veřejné funkce. Na rozdíl od předchozího článku zde není úplatek přímo pojmenován, ale je pouze naznačen jako možné vysvětlení zdroje financování nákladné dovolené. Článek není rámován jednoznačně politicky, neboť Topolánek v článku figuruje spíše než jako politik jako osoba veřejně známá, která své nynější známosti dosáhla díky své bývalé politické funkci. Čtenáři často kladli důraz na absenci důkazu, který by měl prokazovat zneužití veřejné funkce. Jejich komentáře se spíše soustředily na vysoké příjmy politiků, díky kterým si tito mohou dovolit čtenářům nedostupnou luxusní dovolenou.

Čtenář (1): „Že si lidi říkají kde na to berou. To je de facto tady, to je ještě transparentnější příklad. Protože tady je napsané přímo, že pronajal vilu ten jeho kamarád že jo, nebo ten drubej politik, kolik to stálo peněz. I když zase nemůžeme vědět jestli je to pravda, jestli to tak je, nebo to tak není, ale rozhodně to deset tisíc nestojí, to vidíme na první pohled. Takže těžko říct. Ten článek předtím (článek "Vzal bývalý senátor úplatek? Korupce po letech u soudu.", pozn. autora) je líp napsanej než tenhle, protože tadyten lidi ještě víc naštv, že de facto byl na takovýto dovolený.“

Moderátor: „Vás to naštvalo?“

Čtenář (1): „Mě naštvalo, mě to pobuňuje, protože vadí mi, že utrácí takovýhle peníze. Jestli je utrácí, já nevím, nebo mu někdo dá zadarmo takovejhle vylet. Více méně mě naštvá. Já nemám rád ani Topolánka, ani Paroubka, to je jedna věc, ale Topolánka asi nemám rád ještě víc, protože mi přijde strašně arogantní a nafoukaný. Takže mně to vadí.“

Čtenářka (6): „Kde na to bere? Já si myslím, že na to má, aby tam jel. Vždyť jejich platy jsou dost vysoký na to, na to, aby si do té Itálie zajel. Jasně že když je u Berlusconiho, tak je to trošku jiný. Ale i kdyby jel, desetkrát do roka... do Thajska. Tak s jeho příjmem určitě to není problém.“

Moderátor: „Jak se vám zdá třeba takovejhle článek?“

Čtenářka (6): „Určitě je to pravda, že tam byl. Že ho tam fotěj. Teď sama upřímně řekněte, co je na tom špatnýho, když na dovolený von je do půl těla? (komentář fotografie u článku) Já vim, že je broznej. Ale proč by měl mít sako a kravatu? Když je tam čtyřicet stupňů. A nebo že ji (Lucii Talmanovou) tady vyfotěj. To jsem říkala, že ten život prostě oni nemaj jednoduše. Takže má tady vystrčený zadek. Dyt' má dovolenou! Ježíšmarjá.“

Moderátorka: „Takovouhle zprávu byste si přečetla?“

Čtenářka (6): „Ale jo, určitě. U toho oběda já si to přečtu, pak řeknu no jo, no tak má se líp než my.“

Vedle přímého finančního úplatku mohou politici zneužít či využít svou politickou moc pro získání řady „výhod“ ve svém soukromém životě. Podle čtenářů mají politici větší možnosti zařídit si lepší zacházení či služby než běžní lidé. Tyto lepší možnosti jsou dokládány velkým množstvím různých příběhů o těchto výhodách politiků. Tyto příběhy však čtenáři ve svých výpovědích pouze naznačují. Vyhýbají se vyprávění těchto příběhů a jejich hodnocení.

Moderátor: „Kdybyste měl říct, který informace o politice by byly důležité, jaký typ informací je důležitější a který naopak není důležitější.“

Čtenář (1): „Tak důležitéj je určitě, že – dám příklad – schválně rozpočet nebo schválně nějaký zákony pro nás důležitéj, pro normální lidi. Tak to si myslím, že je důležitéj, to by se mělo psát. Ale rozhodně by se nemělo psát, tadyhle že, já nevím kterýho tobo, kluk spadl támhle do kašny (syn primátora a poslance Pavla Béma, pozn. autor) a useklo mu to ruku a on najednou má nejlepší péči a ruku mu udělaj novou. Já už nevím, který to byl, ruku mu udělaj novou a hotovo. Tak to si myslím, že by se ani psát nemělo.“

Důvodem vyhýbání se vyprávění příběhů o výhodách politiků a jejich hodnocení může být to, že získávání různých výhod a služeb přes známé je vnímáno jako obvyklá praktika všech lidí, o které se obecně nemluví. Při publikování v médiích jsou výhody politiků najednou viditelné a tím je zdůrazněna disproporce mezi výhodami politiků a výhodami čtenářů Blesku. Nejde pak ani tak o hodnocení této praxe jako fakticky špatné, ale o nespokojenost s tím, že někdo jiný, zejména jsou-li na něj kladeny větší morální nároky, má více možností získat něco lepšího. Ostatně situaci, kdy někdo získá neočekávané výhody, označovali čtenáři jako „politickou“ záležitost. Tak jedna ze čtenářek hodnotila pátrání po pohřešovaném dítěti. Vysoká pozornost, kterou média i policie věnovala pátrání po tomto dítěti, byla podle čtenářky dána zámožností jeho otce, který si byl schopen opatřit politickou výhodu v podobě pro běžného člověka nedostupných výdajů z veřejných zdrojů.

Moderátorka: „To je pravda, o tom se psalo hodně, o Aniče (Janotové, pozn. autor).“

Čtenářka (5): „Na jednu stranu jsem si říkala, proč se děje takovýhle. Chápu, že je to tragédie, ale nikdy si nepamatuju, že by se kvůli tomu děly takový věci. Spíš mi přijde, že tatínek byl, nebo je, nějaký váženější podnikatel, bohatěj, movitej. Tak proto se dějou takovýhle politický.“

Moderátorka: „O tom psalo daleko víc.“

Čtenářka (5): „Daleko víc.“

Moderátorka: „O stejně vlastně brožnejch věcech.“

Čtenářka (5): „Přesně tak. A těch policajtů kolik do tobo bylo nasazeno, hasičů, psů, kolik to muselo stát strašně moc peněz. A zaplatí to daňový poplatníci. Nepamatuju si, nikdy si prostě nepamatuju, že by po nějakým dítěti se takhle jó hodně pátralo.“

8. Ochrana soukromého: Práce jako každá jiná a já na jejich místě

Na rozdíl od korupce, která intuitivně patří do oblasti veřejného, osobního a rodinný život v sobě a priori obsahuje právo na soukromí a s tím spojený nárok na ochranu před zveřejňováním. U politiků je možné argumentovat ve prospěch oslabení tohoto práva kvůli možnému vlivu soukromých záležitostí na výkon veřejné funkce, jak tomu bylo u korupce. Požadavek na zveřejnění či nezveřejnění informace ze soukromého života politiků tak závisí na použitém argumentu, který konkrétní jednání konkrétního politika spojuje, nebo naopak nespojuje s jeho výkonem veřejné funkce.

Jednu ze skupin argumentů ve prospěch ochrany soukromého života politiků je možné označit slovy „politika je povolání jako každé jiné“. Tyto argumenty často vychází z projekce vlastního života čtenářů do situace politika a s tím spojenými představami, jak by se oni sami cítili v případě zveřejňování informací ze soukromého života. Společensky akceptovatelné excesy v soukromém životě jsou tak podle čtenářů pro výkon veřejné funkce nepodstatné, dokud není u konkrétního politika prokázán jejich přímý dopad na jednání ve veřejné funkci. Rovněž nejsou nutně indikátorem toho, jak politik bude veřejnou funkci vykonávat. Je to obdobná situace jako

při výkonu běžného povolání, kdy poklesky soukromého života, neovlivňují-li bezprostředně pracovní výkon, nemohou být zahrnuty do pracovního hodnocení.

Čtenář (1): „Prostě myslím, že to nemůže žádný novinář odhadnout jenom z toho, jestli vede spořádaný život, jestli není rozvedený. Dneska můžete být čtyřikrát rozvedený a můžete být slušný člověk, to přeci se nedá takhle brát. (...) Jestli takhle se po nocích někde toulá, to bych rozhodně nezveřejňoval, to je její osobní problém. Pokud ráno přijde do práce a dělá to, co má dělat, tak proč ne. (...) To si myslím, že je jejich život. Se říká, nebo jsem to někde četl dokonce, že politik by nám měl jít příkladem, že by se neměl rozvádět, neměl by mít milenky. Já si myslím, že to je teď jedno, jestli je to chlap nebo ženská, jestli má milenky nebo milence. Myslím si, že je to čistě každého věc a jestli je politik nebo číšník nebo novinář, mi přijde, že je to úplně jedno, a myslím si, že tohleto je jejich soukromí, a já bych tohleto nepsal, jestli má milenkou někde, abych ho támhle fotil, že se támhle někde po nocích s někým loučí před barákem, to je věc tý manželky jeho a možná té milenky, těch třech, a netahal bych to do médií.“

Druhou skupinu argumentů a zároveň druhým způsobem projekce do osoby politika je možné označit čtenáři používanou rétorickou figuru „já na jejich místě“. V této figurě představují sami sebe v situaci politika a argumentují hypotetickým pocitem práva na ochranu soukromí, který by jako politici měli. Projevují lidské porozumění pro nepříjemnou situaci, které je politik vystaven při zveřejňování těch informací ze svého osobního a rodinného života, jejichž publicitu si nepřeje. Tento argument je ostatně platný nejen pro politiky, ale i pro další veřejně známé osoby.

Čtenář (1): „Protože to беру jako zásah do rodiny, do soukromí. Já vím, že to taky o tom člověku něco napovídá, ale nevím... Já se teďka chci vžít do té situace, kdybych já byl (politik, pozn. autor), kdyby se mi někdo šťoural, když já budu dělat jakoukoliv práci a někdo se mi bude šťourat, jestli s manželkou, jak jsme na tom, nebo to, to bych, to mi vadí.“

Moderátorka: „Jak je to se Zounarem (herec, moderátor zábavných pořadů, pozn. autor)? Tam to vadí? Proč to intimní?“

Čtenářka (9): „Tak přece jenom je to taky člověk. Sice... je to známá osobnost, ale taky by měl mít nějaký svoje soukromí. Mě by se asi taky jako nelíbilo, kdyby o mně psal někdo, že sem byla na rande s tímblestim a támblestim a že jsme měli k večeri tohleto a támhleto. Já to vidím u nás v práci nebo na vesnici. Tam nám stojí před barákem auto a v tu ránu už prostě s tím člověkem něco máte, a už prostě jedou takový ty pomluvy, že jo.“

Skupina argumentů „já na jeho místě“ má zároveň svou stinnou stránku. Umožňuje čtenářům vyjádřit lidské pochopení pro zneužití veřejné funkce. Čtenáři si představují, že kdyby oni sami byli vystaveni nabídce úplatku nebo nějaké výhody stejně jako politici, také by neodolali.

Moderátor: „Kdybyste si měl vybírat politiky, kteří nám budou vládnout, nebo lidi, z kterých udělat politika, aby nám vládli ... tak máme třeba ne běžnýho politika, ale normální lidi a řekneme si, že některý z nich vybereme, aby nám vládli. Podle čeho je vybrat?“

Čtenář (1): „Tohle neumím odpovědět, protože to je hrozně těžký. Já nevím, podle čeho je vybrat. Přijde mi, že ... když to řeknu blbě ... ono kdybych tam byl já ve vládě a měl jsem tu příležitost krást, tak to budu asi dělat taky. Řeknu to na rovinu. A myslím si, že to bude dělat devadesát devět procent lidí tohodle národa. V šech národů, to není jenom v Čechách, myslím si, že to bude všude.“

9. Přezkum soukromí: Veřejná známost versus reprezentativnost

Práci politiků je však také možné chápat jako specifické zaměstnání, se kterým je spojeno větší právo veřejnosti na přezkum soukromí, než by tomu bylo v případě jiného zaměstnání. Podle některých čtenářů může být osobní a rodinný život politika důležitým indikátorem, který může

pomoci poznat, jak politik bude vykonávat veřejnou funkci. Špatně vedený osobní život vypovídá o nepříliš dobrém charakteru politika a varuje před budoucím zneužitím jeho politické moci. V této argumentační linii čtenáři často zdůrazňují svou politickou identitu – roli voliče, který potřebuje všechny dostupné informace k tomu, aby mohl udělat správné politické rozhodnutí.

Moderátor: „Kdybch volil mezi dvěma politikama, k čemu potřebuju vědět (...) čím se voněj?“

Čtenář (4): „Protože si o něm udělám i jinou image. Potřebuju o tom člověku vědět ne jenom, kolik má peněz, ale jak se chová ve společnosti. Když milionář Babiš půjde do společnosti a bude oblečen jako buran, tak řeknu, no sice je to politik, ale jak bude vypadat? Vždyť on si vzal úplně jinou kravatu k tomu obleku, než by měl mít, já o něm chci vědět i jiné věci, protože já ho neznám toho člověka vůbec. Já ho znám jenom, vím, jak vypadá, vím, že je bohatý člověk, vím, že čeho zbohatl, že kupuje podíly v bankách a v Rusku různé naftový. Takže tedko já o tom člověku, pokud o něm chci rozhodovat tím, že si ho zvolím, nebo nezvolím, tak o něm chci vědět víc. Ne jenom, jak se jmenuje. A právě, jestli se tam, jestli v Blesku nebo v novinách, že má někde nějaký nemanželský dítě, tak to už svědčí o jeho charakteru.“

Jiným argumentem, který oslabuje ochranu soukromí, je konstatování „politici jsou veřejně známí“. Zdá se, že samotný fakt veřejné známosti je pro čtenáře dostatečným důvodem pro oprávněnost zveřejňování řady informací soukromého charakteru, respektive dostatečným důvodem pro to, aby tuto mediální praxi nezpochybňovali. Zveřejňování soukromí politiků prezentují jako daň za veřejnou známost a popularitu, stejně jako je tomu u celebrit showbusinessu. Zároveň je podle nich rolí právě Blesku jakožto bulvárního tisku poskytovat veřejnosti takové informace o politicích, které, ač pro výkon veřejné funkce mohou být relevantní, jsou seriózním tiskem opomíjeny: o chování v nejrůznějších životních situacích, o jejich vzhledu, stylu, oblékání, vystupování a osobnostních nedostacích.

Čtenář (4): „To jde ruku v ruce právě s politiky. Politik je veřejně známej, v televizi, v novinách. Tak musíte psát nejenom o tom, pro koho hlasoval, ale jak říkám, bulvár, tam lidi musej vědět, jakou má rád barvu, jestli nosí černý lakovaný boty, za kolik si koupil, lidi to chtěj vědět. Nečas kde žije, jaký má auto. Ten člověk nežije izolovaně. A právě proto ten Blesk a AHA jsou noviny, který tole rozkrývají, a ty lidi si to přečtou.“

Moderátor: „A proč si myslíte, že je pro lidi zajímavý, že Topolánek byl na dovolené?“

Čtenář (2): „Samozřejmě, je to zásah do soukromí, protože to je, byl to, známá osobnost, takže lidi to holt budou sledovat, je to jasný (smích), že ho budou sledovat. Mě to tak moc nebere, ale ty jiný lidi prostě to (zajímá, pozn. autora).“

Politici tuto svou známost podle čtenářů sami podporují. Stejně jako celebrity se snaží zvýšit svou známost a popularitu tím, že poskytují informace o svém soukromí. Článek „Paroubek: Ráno pláž, večer bazén... Exšéf ČSSD se vrátil z řecké pohádky do české ‚pastoušky‘.“ (Blesk 2010c), čtenář hodnotí jako Paroubkovu sebe prezentaci v roli populární celebrity, která je pro politika nedůstojná.

Čtenář (15): „Ale říkám si, proč vůbec politik degraduje k tomu, že o sobě mluví a že mu říká svoje intimní věci - z rodiny, kde byl, co dělal, že tam měli bazén, co jedl a tak dále. Že už to jsou ... že jak o tom mluvím, mi přijde jako bulvár, že je to člověk, kterej je na nějakým postu a že se chová jak nějaká celebrita, dejme tomu Agáta Hanychová, chodí do klubů, udělá tam dycky nějaký skandál jen proto, aby byla vidět. A tady na druhou stranu oni (Blesk, pozn. autora) nemaj asi v tu chvíli co psát nebo chtěj o něm něco napsat nebo, já nevím, jestli si to zaplatil. Aby měl ... pozitivní ohlasy od čtenářů, což nikdy nevíte. Ale já si svého soukromí hrozně vážím a rozhodně bych nechtěl, aby nějaký redaktor o mně psal, co jsem dělal na své dovolené. Ani že by mě chtěli špehovat a tak podobně.“

I přes veřejnou známost by podle čtenářů měla existovat určitá meze ochrany soukromí politiků. Jednou ze symbolických hranic mezi veřejným a soukromým mohou být zavřené dveře domova, který je základním místem ochrany soukromí člověka před zraky okolních lidí. Ve svém obydlí se lidé mohou dopouštět i neobvyklého jednání, které, není-li jednáním nelegálním, má být chráněno před zásahem zvenčí. Právo politika na soukromí ve svém obydlí je silnější než právo veřejnosti na přezkum vyplývající z jeho veřejné funkce.

Čtenář (4): „Politik, nebo sportovec, špičkové sportovec, špičkové hudebník nebo špičkové dirigent, musí počítat s tím, že když jsou na výsluní, tak se o ně lidé zajímat budou, a nějaká meze, aby ho neotravovali, to není argument. Přijde domů, zavře za sebou a tam at' si dělá co chce, at' je sadomaso, doma jo, to nikoho nezajímá. Ale když půjde a navštíví noční klub a je tam sadomaso, tak se nemůže divit, že v těch novinách lidi tam viděj, jak tam klepe na to, a udělaj si vo tom úsudek.“

I když politici i celebrity mají společnou svou veřejnou známost, jsou tyto dvě skupiny v očích čtenářů přeci jen rozdílné. Celebrity zpravidla reprezentují samy sebe. V tomto smyslu je veškeré jejich jednání povolené, protože je vázané pouze na tu kterou celebrity a její atributy (kterými jsou třeba serióznost Karla Gotta a bláznivost Ivety Bartošové). U politiků je stále přítomná vazba na veřejnou funkci, prostřednictvím které na ně čtenáři kladou nárok na reprezentativní vzhled a vystupování¹¹ jak ve veřejném, tak i v soukromém životě. U zpěvačky Ivety Bartošové čtenáři nekladou požadavky na to, jak by se měla ve svém osobním životě chovat, a její nevhodné chování vede pouze k jejímu označení jako *bláznivá*. V případě političky Karolíny Peake jsou kladeny požadavky na její činy v soukromém životě i v situaci, kdy to nemusí být přímý vliv na její jednání ve veřejné funkci. I když čtenář zdůrazňuje, že soukromý život (*s kým spí*) nemá vliv na výkon veřejné funkce, zobrazování tohoto života podle něj tuto veřejnou funkci znevažuje, ubírá jí na důstojnosti. A v tomto smyslu by i politici měli svůj osobní život kontrolovat a nezveřejňovat, držet za uzavřenými dveřmi obydlí, aby svým chováním nenarušovali reprezentativnost veřejné funkce.

Čtenář (1): „Myslím si, že ta Peake v politice by měla mít nějakou svoji důstojnost, když to blbě řeknu. Nebo ti novináři by k ní měli mít nějakou určitou, nějakou určitou odstup a měli by o ní psát seriózní věci, a ne o ní psát, s kým spí a jaký má číslo podprsenky. Kdežto o ty Bartošovy, ta si to svým způsobem udělala sama, protože s tím jak vystupuje a jak se chová. To zas o jiný zpěvačce nepišou, jiná zpěvačka asi není natolik hloupá, aby tohleto dovolila, nebo takhle se chovala.“

I přes provázanost mezi výkonem veřejné funkce a osobním či rodinným životem se zdá, že čtenáři rozlišují mezi veřejnou a soukromou sférou a mezi různými informacemi ze soukromé sféry. Z pohledu čtenářů negativní informace o osobním životě politika nemusí být nutně diskvalifikující pro hodnocení výkonu veřejné funkce. To, že si Paroubek našel novou, mladou manželku, hodnotí jiný čtenář jako jeho slabost. Zároveň však zdůrazňuje jeho schopnosti v politice, které jsou podle něj důležitější než určité chování v osobním životě. Preferencí konkrétních osobností politiků a jejich programu zároveň čtenář zdůrazňuje své politické kompetence, neboť zakládá své rozhodování ve volbách na základě plnění volebního programu jakožto jasně politického kritéria.

Moderátor: „Co vám na jeho (Paroubkově, pozn. autora) chování vadilo?“

Čtenář (14): „No právě že úplně všechno. Mně vaděj lidi, který po boku nějaký ženy dosáhnou úspěchu a sotva jsou nahoře, už se pooblížej po mladší milence. Já ty lidi považuju za zbabělý. Nebledě k tomu, že je nepovažuju ani za brdiny. Protože když někdo si myslí, že vypadá jako borec, tak já si myslím, že když

¹¹ Vzhled a vystupování politika je možné pojímat jako oprávněnou součást reprezentace voliče (srov. Brennan, Hamlin 2000).

někdo potřebuje mladší a mladší ženu k tomu, aby mohl mít sex, tak to je ukázkou toho, jak mu slábnou potence, a ne jaké je borec. Kdyby měl tu potenci v pořádku, užije si sex se svoji stejně starou ženou, se kterou prožil celý život. A když to nevydrží bez mladýho masa, tak mladých holek jsou plný bordely. To není důvod rozvracet rodinu.“

Moderátor: „Je to třeba důvod, proč byste ho nevolil jako předsedu sociální demokracie? Proč byste tam preferoval někoho jiného, a nebo to není zatím tak důležité?“

Čtenář (14): „Není to důležité. Já můžu volit člověka, o kterém si myslím, že je debil. Sociální politiku dělal, byť já si o něm můžu myslet, že je hovado. Kdyby tam byl, volil bych ho. (...) Já nejsem Američan, abych volil podle toho, jak prezident tancuje. Mně stačí, když se snaží plnit svůj program.“

Záležitosti soukromého života, které jsou podle čtenářů obecně akceptovatelné pro mediální zveřejnění, jsou pozitivní a do určité míry oficiální významné životní události, jako je narození dítěte či dovolená. Oproti tomu by podle čtenářů měly raději zůstat skryté ty záležitosti soukromého života, které nějakým způsobem „dělají ostudu“. Zdálo by se, že nevhodné oblečení politika na dovolené patří a priori do soukromé oblasti a mělo by být osobní záležitostí politika, stejně jako je tomu u běžných lidí.¹² V pohledu čtenářů však nevhodné oblečení i v soukromém životě degraduje reprezentativnost spojenou s veřejnou funkcí – přičemž na reprezentativnost kladou na tomto místě čtenáři velký důraz (srov. Blesk 2011). Na jednu stranu mají výhrady vůči vysokým příjmům a lepší životní úrovni politiků, zároveň však mají za to, že lepší životní úroveň i v soukromém životě je pro reprezentování země a tedy i samotných občanů nezbytná.

Čtenářka (8): „To jsem četla, Topolánka (výše zmíněný článek o Topolánkové dovolené, pozn. autor), ale mně to přijde už ... je to jeho soukromí, kam si jede, a mně docela vadí – na to, že to je takové dle politik –, že se takové věci jako rozebírají až takhle. Mně to přijde ... nevím, jestli by se to mělo přepírat až takhle na veřejnosti. Přece jenom je to náš politik, a nevím, jestli zrovna tohle mu dělá tu správnou vizitku. Jestli zrovna tohleto Českou republiku reprezentuje, když se o něm takhle píše v novinách. Když si to přečteme my obyčejní lidé, dobře, my na to máme ... taky je to jenom člověk, taky si chce třeba užít nebo prostě někde podívat. Ale pak viděj poslanci a hlavy států, tak si říknou, co to je to zač, ta Česká republika? (Že tam mají, pozn. autora) takový dle politika. (...)“

Moderátorka: „Kdybyste Vy to měla posoudit podle toho, aby nás politici dobře reprezentovali, co by se o nich mělo psát?“

Čtenářka (8): „O tom soukromí asi taky něco. Když se jim narodí dítě nebo když si pořídí nového psa, nebo i třeba dovolená, když se někde jedou podívat. Ale právě ne takový ty soukromý věci.“

10. Závěr

Soudobá masová média předkládají široké veřejnosti nejen informace o oficiálních vystoupeních politiků při plnění povinností daných veřejnou funkcí, ale i o jejich činech z pozice soukromých osob, které by mohly, skutečně či domněle, výkon veřejné funkce ovlivnit. I když tradičně je nahlíženo na zveřejňování informací o osobním a soukromém životě politiků jako na odlákání pozornosti k politicky irelevantním informacím, je možné tyto informace interpretovat jako přiblížení jinak nesrozumitelného světa politiky široké veřejnosti, která při porozumění politice vychází z vlastní zkušenosti založené na každodenním soukromém životě. Tento text se zaměřuje na argumenty, kterými členové veřejnosti kategorizují informace o soukromém životě politiků na ty, které by měly být v médiích zveřejňovány, a na ty, které nikoli. Jako představitelé veřejnosti

¹² I když i u běžných lidí bývá diskutováno, jakým způsobem na dovolené reprezentují Českou republiku (Blesk 2010d).

figurovali v prezentovaném výzkumu pravidelní čtenáři nejčtenějšího českého deníku Blesk, kteří byli vybráni jako symboličtí zástupci masy vnímané coby protiklad elity.

Při obhajobě zveřejňování informací z politikova osobního života zdůrazňují čtenáři Blesku vliv politikova soukromého života na výkon veřejné funkce. V první řadě mohou informace ze soukromého života sloužit jako indikátor morálního profilu a osobnosti politického kandidáta, tedy naznačují, jak se bude politický kandidát chovat po svém zvolení ve veřejné funkci. Případné nedostatky v soukromém životě ukazují, že s osobností politického kandidáta není něco v pořádku a svou veřejnou funkci nebude vykonávat v souladu se svými sliby či s očekáváním veřejnosti. Zveřejňování informací ze soukromého života může být také obhajováno jako nástroj odhalování toho, jak je svěřený politický úřad zneužíván pro získání nejrůznějších neoprávněných výhod v soukromém životě, jak jsou politici korumpováni. Současně je zveřejňování informací ze soukromého života obhajováno poukazem na status politiků jakožto veřejně známých osob srovnatelných s mediálními celebritami, které také těží ze své veřejné známosti a popularity a u kterých je publikování osobních informací obvyklé. Čtenáři také poukazují na to, že politici mohou sami účelově zveřejňovat některé informace ze svého rodinného života, aby si zajistili pozornost a osobní sympatie veřejnosti.

Argumentace proti zveřejňování informací z politikova soukromého života se opírá o srovnání práce politika s jinými zaměstnáními. Čtenáři, kteří takto argumentují, dávají práci politika principiálně na úroveň s prací v jakémkoli jiném zaměstnání. Stejně jako mají mít běžní lidé právo na ochranu soukromého života před zveřejňováním, mají také politici právo na širokou ochranu svého soukromí, neboť i problematické jednání v soukromém životě nemusí mít žádný vliv na výkon veřejné funkce. Čtenáři zde vycházejí ze své vlastní životní zkušenosti, kdy tvrdí, že jejich soukromé prohřešky se nemusí projevit na jejich pracovním výkonu, a nemohou tak být zaměstnavatelem penalizováni. Výjimkou může být pouze situace, kdy ze strany politika dochází ke ztrátě kontroly nad oddělením soukromého života od veřejného – obdobně jako když běžný člověk kvůli své opilosti není schopen řádně vykonat své zaměstnání. Druhou možností je spáchání trestného činu, které jakožto překročení jasně daných norem má být vždy zveřejněno. Oproti tomu morální nebo módní prohřešky postrádají právní autoritu, na kterou by se mohli čtenáři odvolat. V případě nevěry i v případě oblečení nošeného na dovolené záleží na životní zkušenosti a osobních preferencích čtenářů, zda jsou politikovi ochotni případné nedostatky prominout či mít pro ně porozumění. I přesto je však možné jako symbolickou hranici toho, co nemá být zveřejňováno, označit uzavřené dveře bytu, za kterými je tolerováno absolutní soukromí, byť opět s výjimkou spáchání trestného činu.

Použitá výzkumná metoda spolu s počtem a výběrem respondentů představují limity pro možnosti zobecnění výsledků. Spíše než reprezentativní popis rozložení názorů v populaci, nabízí tento text sondu do způsobu uvažování těch příjemců mediálních sdělení, u kterých je ve veřejném diskursu předpokládán, ať již oprávněně, či nikoli, nevelký zájem o politiku a nízká politická participace. S ohledem na rozsah textu bylo možné řadu zajímavých souvisejících témat nanejvýše naznačit. Tento text tak může sloužit jako východisko pro další studie zaměřené na vztahy široké veřejnosti k politickému dění.

Bibliografie

- Bailey, J. (2002): From Public to Private: The Development of the Concept of the ‚Private‘, *Social Research*, roč. LXIX, č. 1, s. 15-31.

- Baum, M. A. (2002): Sex, Lies, and War: How Soft News Brings Foreign Policy to the Inattentive Public, *The American Political Science Review*, roč. XCVI, č. 1, s. 91-109.
- Baum, M. A. (2003): Soft News and Political Knowledge: Evidence of Absence or Absence of Evidence? *Political Communication*, roč. XX, č. 2, s. 173-190. DOI: 10.1080/10584600390211181
- Blesk. (2010a): Topolánková familie v Toskánsku: Kde na to bere? 25. 6. 2010, online verze (<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-politika/138179/topolankova-familie-v-toskansku-kde-na-to-bere.html>), [cit. 10. 9. 2013].
- Blesk. (2010b): Vzal bývalý senátor úplatek? Korupce po letech u soudu, Blesk, 20. 7. 2010.
- Blesk. (2010c): Paroubek: Ráno pláž, večer bazén... Exšéf ČSSD se vrátil z řecké pohádky do české „pastoušky“, 5. 8. 2010, online verze (<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-politika/140237/leto-podle-paroubka-rano-plaz-vecer-bazen.html>), [cit. 10. 9. 2013].
- Blesk. (2010d): Nejhůře oblékáni turisté? Britové!, 7. 6. 2010, online verze (<http://www.blesk.cz/clanek/radce-cestovani/137309/nejhure-oblekani-turiste-britove.html>), [cit. 10. 9. 2013].
- Blesk. (2011): Lidový Nečas: Typicky česká dovolená, tvrdí odborníci, 2. 8. 2011. Online verze (<http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-politika/157050/lidovy-necas-typicky-ceska-dovolena-tvrdi-odbornici.html>), [cit. 10. 9. 2013].
- Bobbio, N. (1989): *Democracy and Dictatorship. The Nature and Limits of State Power*, Minneapolis, University of Minnesota Press.
- Boorstin, D. J. (1992): *The Image: A Guide to Pseudo-Events in America*, New York, Atheneum.
- Brennan, G. – Hamlin, A. 2000. *Democratic Devices and Desires*, Oxford, New York, Cambridge University Press.
- Corner, J. (2000): Mediated persona and political culture: Dimensions of structure and proces, *European Journal of Cultural Studies*, roč. III, č. 3, s. 386-402. DOI: 10.1177/13675494000300306
- Černý, K. (2006): Sociologie a společnost: totalitární nástrahy, současné výzvy. Rozhovor s Miloslavem Petruskem. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, roč. XLII, č. 5, s. 1063-1075.
- Davidson, W. P. (1983): The Third-Person Effect in Communication, *Public Opinion Quarterly*, roč. 47, č. 1, s. 1-15. DOI: 10.1086/268763
- Davis, R. – Owen, D. M. (1998): *New Media and American Politics*, New York, Oxford, Oxford University Press.
- Delli Carpini, M. X. (1996): Voters, Candidates, and Campaigns in the New Information Age: An Overview and Assessment, *The International Journal of Press/Politics*, roč. I, č. 4, s. 36-56. DOI: 10.1177/1081180X96001004005
- Drake, P. – Higgins, M. (2006): I'm a celebrity, get me into politics: the political celebrity and the celebrity politician, in Holmes - Redmond. (eds.): *Framing Celebrity: New Directions in Celebrity Culture*, London, Routledge.
- Farina, C. R. (2010): False Comfort and Impossible Promises: Uncertainty, Information Overload, and the Unitary Executive, *University of Pennsylvania Journal of Constitutional Law*, roč. XII, č. 2, s. 357-424.
- Frantová, V. (2013): Proč číst Blesk? Sociální teorie, 11. 11. 2013, online verze (<http://socialniteorie.cz/proc-cist-blesk/>).
- Galtung, J. – Ruge, H. M. (1965): The Structure of Foreign News, *Journal of Peace Research*, roč. II, č. 1, s. 64-91.
- Hall, S. (1999): Encoding, decoding, in: S. During (ed.): *The Cultural Studies Reader*, Routledge.

- idnes.cz. (2011): Vondráčková podle soudu nemá nárok na omluvu. 7. 3. 2011, online verze (http://revue.idnes.cz/vondrackova-podle-soudu-nema-narok-na-omluvu-fnp-lidicky.aspx?c=A110307_151227_lidicky_pad), [cit. 10. 9. 2013].
- Jenks, C. (1998, ed.): *Core Sociological Dichotomies*, London, Sage.
- Jungová, E. (2006): *Obraz veřejnosti v tisku na příkladu vládní krize: analýza MFDnes a Blesku*, Praha, Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd UK.
- Kabele, J. (2010): Heuristická strategie odborného studia společenských záležitostí, *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, roč. XLVI, č. 4, s. 593–618.
- Kasl Kollmanová, D. (2012): *Zveřejněné soukromí: utváření obrazu soukromého života politiků v médiích*, Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK).
- Kuhn, R. (2007): *The Public and the Private in Contemporary French Politics*, *French Cultural Studies*, roč. IXX, č. 2, s. 185–200. DOI: 10.1177/0957155807077996
- Kvale, S. (2002): *Dialogue as Oppression and Interview Research*, Nordic Educational Research Association Conference Tallinn, Estonia, 7-9. 3. 2002, online verze (http://psy.au.dk/fileadmin/Psykologi/Forskning/Kvalitativ_metodeudvikling/NB32/dialogueoptallinnNB.pdf), [cit. 10.9. 2013].
- Langer, A. I. (2007): *A Historical Exploration of the Personalisation of Politics in the Print Media: The British Prime Ministers (1945 – 1999)*, *Parliamentary Affairs*, roč. LX, č. 3, s. 371–387. DOI: 10.1093/pa/gsm028
- Langer, A. I. (2010): *The Politization of Private Persona: Exceptional Leaders or the New Rule? The Case of the United Kingdom and the Blair Effect*, *The International Journal of Press/Politics*, roč. XV, č. 1, s. 60–76. DOI: 10.1177/1940161209351003
- Lee, A. M. – Delli Carpini, M. X. (2010): *News Consumption Revisited: Examining the Power of Habits in the 21st Century*, 11th International Symposium on Online Journalism, Austin, TX, 23–24. 4. 2010, online verze (<https://online.journalism.utexas.edu/2010/papers/LeeCarpini10.pdf>), [cit. 10. 9. 2013].
- Lumby, C. (1999): *Gotcha: Life in a Tabloid World*, St Leonards, Allen & Unwin.
- Macdonald, M. (2000): *Rethinking Personalization in Current Affairs Journalism*, in C. Sparks – J. Tulloch (eds.): *Tabloid Tales: Global Debates over Media Standards*, New York, Oxford, Rowman and Littlefield.
- Marada, R. (2002): *Masová média a proměny občanské veřejnosti*. *Revue pro média* č. 3: Média a politika, s. 1–11.
- Meyrowitz, J. (2006): *Všude a nikde: vliv elektronických médií na sociální chování*, Praha, Karolinum.
- Novák, A. (2003): *Soudní přezkum správních rozhodnutí před obecnými a správními soudy*, online verze (<http://www.epravo.cz/top/clanky/soudni-prezkum-spravnich-rozhodnuti-pred-obecnymi-a-spravnimi-soudy-21957.html>), [cit. 10. 9. 2013].
- Postman, N. (2010): *Ubavit se k smrti. Veřejná komunikace ve věku zábavy*, Praha, Mladá fronta.
- Prior, M. (2003): *Any Good News in Soft News? The Impact of Soft News Preference on Political Knowledge*, *Political Communication*, roč. XX, č. 2, s. 149–171.
- Prokop, D. (2005): *Boj o média. Dějiny nového kritického myšlení o médiích*. Praha: Karolinum.
- Roberts, B. (2002): *Biographical Research*, Buckingham, Open University Press.
- Street, J. (2004): *Celebrity Politicians: Popular Culture and Political Representation*, roč. IV, č. 4, s. 435–452.
- Street, J. (2011): *Mass Media, Politics, and Democracy*, Houndmills: Palgrave Macmillan.
- Thomas, D. R. (2006): *A General Inductive Approach for Analyzing Qualitative Evaluation Data*, *American Journal of Evaluation*, roč. XXVII, č. 2, s. 237–246. DOI: 10.1177/1098214005283748

- Van Zoonen, L. (1998): A day at the Zoo: Political Communication, Pigs and Popular Culture, Media Culture Society, roč. XX, č. 2, s. 183-200. DOI: 10.1177/016344398020002002
- Van Zoonen, L. (2005): Entertaining the Citizen: When Politics and Popular Culture Converge, Lanham, MD, Rowman & Littlefield Publishers.
- Walsh, K. C. (2004): Talking about politics: informal groups and social identity in American life, Chicago, University of Chicago Press.
- Weintraub, J. (1997): The Theory and Politics of the Public/Private Distinction, in: J. Weintraub. (ed.): Public and Private in Thought and Practice: Perspectives on a Grand Dichotomy, Chicago, University of Chicago Press.
- Weiskel, C. T. (2005): From Sidesick to Sideshow – Celebrity, Entertainment, and the Politics of Distraction: Why Americans Are ‘Sleepwalking Toward the End of the Earth’, American Behavioral Scientist, roč. XLIX, č. 3, s. 393-409. DOI: 10.1177/0002764205280203
- West, D. M. – Orman, J. (2003): Celebrity Politics, Upper Saddle River, Prentice Hall.

Publish or keep hidden: How readers of the tabloid Blesk discuss the public and private lives of politicians

SUMMARY

Despite the growing amount of available information on politics, the public obtains most of the information it requires for making political decisions from the mass media. The mass media offers a simplification of a complex world and often transfers policy to stories about its actors, meaning politicians. In the mass media, politicians appear in a wide variety of situations involving both their public and private lives.

Traditional opinion views the increasing focus of the mass media on the private lives of politicians, the so-called celebritization of politics, negatively. When the mass media focuses on the “infotainment” aspects of politics, politicians then become transformed into media stars with little political relevance. A newer revised view emphasizes the possible positive effects. As the public interprets politics on the basis of their everyday experience, official frameworks produced by political professionals are not so easy to understand. The personal stories of politicians can at least draw attention to politics.

This text addresses the issue of the disclosure of private information about politicians from the view of the recipients of mass media output. It focuses on the typical reader of the most popular Czech tabloid, *Blesk*, whose sociocultural characteristics are associated with signs of illiteracy, apolitical views, and opposition to the elite. This text presents an analysis of the arguments by which readers gauge the political relevance or irrelevance of mass media information about the public and private lives of politicians.

Data were provided by one focus group and 16 in-depth interviews with regular readers of *Blesk*. As the concepts of the public and private sphere were not a part of the ordinary language of the readers, the question indirectly became what the media should or should not publish. The analysis combines an inductive and a deductive approach, framed also by a heuristic approach, to the study of the observed issues. Interviews were coded by descriptive open codes and consequently by analytical axial codes. The codes were continually revised, refined, and interconnected.

An analytical model of the spheres of the public and the private was created during the analysis. It was based on the intersection of two dimensions of the concepts of public and private. In the first dimension, the public domain is defined by the presence of political power and thus coincides with the area of policy, while the private domain is defined as a complementary area outside of political power.

The second dimension understands the public domain as an area of visibility that is accessible to review by the public and the private domain as an area hidden from it. Both dimensions are interconnected, because the dimension of political power constitutes normative demands on the possibility of public review. In contrast, the personal lives of ordinary people should be protected from review, as ordinary people are not holders of classical political power. The intersection of these dimensions creates four fields.

The first field is the sphere of political power, which exists in full view of the public. For readers, it is an idealized area of politics. The constructive efforts of political professionals are directed towards the benefit of society as a whole, and therefore there is no reason to hide anything from public view. An example of this field is approved law.

The second field is the sphere of political power that is hidden from public view. Politicians also actively conceal it, because it includes the abuse of political power for the private benefit of politicians or their associates - typically corruption. During the interviews, the readers were reluctant to talk much about such benefits although they knew of several stories about them. It seems that readers do not mind the abuse of public office so much as the great disproportion between the benefits achieved by politicians and the benefits that can be achieved by the readers in their ordinary lives. Political compromises, secret negotiations, and other *realpolitik* are also part of this second field. They do not correspond to the idealized notion of politics and readers evaluate them as being influenced by particular and private interests.

The third field is outside the sphere of political power but accessible to public review: the area of open access to the private lives of politicians. In this area, politicians are very close to having the status of media celebrities – both depend on popularity and their mass media image. In addition, both can actively release information about their family life to gain public attention and personal sympathy. In some readers' views, information from politicians' private lives can be a very important indicator of their performance of public functions, because they provide information about their personality. The poor management of personal lives can reflect badly on the very nature of politicians and warn of their potential abuse of political power. Readers also expect politicians to maintain certain minimum standards with respect to dress sense, for example, when on holiday.

The fourth field is outside the sphere of political power and both is and, according to the readers, should be hidden. The basic argument denies that public office should have an exceptional status and emphasizes the comparability of being a politician to the employment of ordinary people - public office is a job like any other. Unless one's private life has a demonstrably negative impact on the performance of one's public duties, private information should not be published. Readers often imagine themselves in the positions of politicians and admit that the disclosure of information about their private lives would not be pleasant. This argument, however, has its downside. It allows readers to express human understanding of the abuse of public office. Readers imagine that if they were themselves exposed to bribes as politicians are, they would also find them hard to resist.

As shown above, the unclear relationship between information about the public and private lives of politicians, on the one hand, and public office, on the other, gives readers the possibility of drawing different interpretations about the political relevance of the information. It seems that such interpretations are largely based on the particular life experiences of individual readers. Drunkenness or infidelity, for example, can thus be seen as indicators of a weak character or as a private matter for each person that should not be related to the evaluation of work performance. We finally suggest that research on political participation would be enriched by including the perspective of everyday life experiences of the general public..

Příloha 1: Charakteristika respondentů

Respondenti hloubkových rozhovorů i diskusní skupiny byli rekrutováni na základě následujících kritérií:

- pravidelní čtenáři Blesku – kupují si jej alespoň 3x týdně (při ověřování respondentů se zeptat na hlavní články několika předchozích dnů);
- vzdělání: Bez maturity / středoškolské (preference vyučení bez maturity, mohou být i vyučení s maturitou a střední škola s maturitou, NE: VŠ), optimálně i někdo se základním vzděláním, bude-li schopen vyjádřit svůj názor;
- věk: 20 – 59 let;
- pohlaví: muži a ženy vyrovnaně;
- příjem domácnosti: do 40 tis. Kč měsíčně;
- schopnost vyjádřit svůj názor či postoj (komunikativní při ověřování); různorodost respondentů.

Seznam respondentů:

	<i>Pohlaví</i>	<i>Věk</i>	<i>Zaměstnání</i>	<i>Frekvence čtení Blesku</i>	<i>Co se v Blesku líbí¹³</i>	<i>Co se v Blesku nelíbí</i>
hloubkový rozhovor	muž	41	číšník	téměř denně	sport	reklama, příliš celebrit
	žena	23	servírka	denně	společnost	politika
	žena	41	kontrolor úklidu	denně	sport a drby	politika
	muž	52	ostraha objektů	téměř denně	sport a celé noviny, beru je s nadhledem	čtu všechno
	žena	37	skladnice	téměř denně	horoskopy, co se děje okolo	sport
	muž	40	prodavač	denně	všechno	nic mi nevadí
	muž	43	ostraha	několikrát do týdne	sport	móda
	žena	52	servírka	téměř denně	drby	sport
	muž	25	account executive - finance	několikrát do týdne	bulvár, sport	nic mě nenapadá
	muž	49	vrchní číšník	několikrát do týdne	zprávy, malé zprávy ve sloupcích, dívka blesku	sport
	žena	19	prodavačka bižuterie	několikrát do týdne	celebrity, bulvár, sport	vtipy na konci
	žena	55	OSVČ - nákup, prodej, reality	denně	celebrity, bulvár, sport	sport

¹³ Tyto otázky byly respondentům položeny v průběhu rekrutování pracovníky komerční agentury kvůli ověření jejich schopnosti komunikovat a pro potvrzení, že respondenti skutečně čtou Blesk. Spolu s dalšími charakteristikami respondentů byl záznam odpovědí na tyto otázky předán výzkumníkům, kteří z rekrutovaných respondentů vybírali účastníky výzkumu.

	žena	58	expedient v pekárně	několikrát do týdne	sport, křížovky	porno snímky
	žena	26	recepční ve státní správě	několikrát do týdne	společnost, zahraničí, soutěže	soutěže
	muž	21	IT spec.	několikrát do týdne	sport, všechno	paparazzi
	muž	24	admin. prac. - prodej tepla	několikrát do týdne	šoubyznys zprávy	sport
skupinový rozhovor	žena	56	prodavačka	denně	kultura	sport
	muž	34	městské služby	téměř denně	nahatý ženský, dívka blesku	sport
	muž	45	kontrolor výroby	několikrát do týdne	domácí politická a společenská scéna	zbytečné drby o osobnostech
	žena	54	ošetřovatelka (sanitářka)	denně	všechno kromě sportu	nečtu sport
	žena	49	účetní - strojírenství	několikrát do týdne	titulní strana, aktuální a nejdůležitější věci	erotická stránka, oplzlé vtípy
	žena	26	OSVČ úvěry-leasing	téměř denně	sport a zajímavé informace o politicích (to mě baví)	celebrity
	muž	58	koordinátor - cest. ruch	několikrát do týdne	sport a když je tam něco z oblasti cestovního ruchu	čtu všechno
	muž	57	mistr	téměř denně	všechno	čtu všechno

Příloha 2: Scénář hloubkového rozhovoru

Úvod

- Představení, Seznámení s pravidly rozhovoru.
- Přestavení respondenta.

Zájem o dění kolem

- Co se děje? Co psali v novinách, ukazovali v televizi, říkali v rádiu? (cokoli – škola, práce, lokalita, zpěváci, herci, sport, politika) Co vás zaujalo? Co ještě?
- Odkud jste se o tom dozvěděla? Z jakých zdrojů?

Mediální chování

- Sledujete, co se děje? Jak často?
- Odkud se dozvídáte o tom, co se děje? (známí, média)
- Jaká média sledujete? (noviny, časopisy, televize, rádio, internet) Jaká další?
- Proč je sledujete? (zábava, informace)
- Jaká sledujete nejvíce? Proč?
- Které byste mi doporučili? Proč?

Blesk – stručně

- Jak často čtete Blesk?
- Co se vám na Blesku líbí? Co vás v Blesku vždy zaujme?
- Co v Blesku čtete jako první?
- Jak ho čtete? Od začátku do konce, nebo přeskakujete?

- Je něco, co nečtete?
- Je něco, co se vám na Blesku nelíbí?

Blesk versus ostatní noviny

- Porovnat Blesk s několika ostatními novinami, které čtou, nebo s TV zprávami.
- Když porovnáte Blesk a Mladou Frontu / Lidové noviny / Hospodářské noviny / TV zprávy, jaký je mezi nimi rozdíl?
- Proč raději / také rádi čtete Blesk?
- Pro koho jsou Mladá Fronta / Lidové noviny / Hospodářské noviny?

Čtení Blesku – detailně

- Co vás nedávno v Blesku zaujalo? Jaký článek? Proč právě ten?
- O kom se v tom článku psalo? (Všimnout si, jak nazývají to, co čtou – drby / celebrity / informace)
- A něco ze sportu vás zaujalo? A něco z kultury? A něco z politiky?

Čtení politiků

- Pokud si na nic z politiky nevzpomene, ukázat dnešní Blesk / vybrané články.
- Co se tam píše? Co vás na tom zaujalo? Co si o tom myslíte?
- Proč číst takovou věc?
- Který z těch článků je nejzábavnější / nejzajímavější? Proč?
- Který z těch článků je nejdůležitější? Proč?

Co je veřejné

- Připomenout nějakou informaci o osobním životě politiků, která zazněla a která nesouvisí s politikou (typu Paroubek křtí dceru).
- Co vás na této zprávě zaujalo? K čemu je dobré tohle vědět?

Použití informací pro volební chování

- Chodíte k volbám? Proč ano/ne?
- Koho jste volili? Proč právě toho?
- Podle čeho jste ho vybírali? (Jak vypadá (oblečení, úprava zevnějšku), jak se chová (veřejně i soukromě), jak se chová k dětem, zda pije, zda podvádí manžela či manželku, jaký má majetek, ...)
- Co o něm psali v Blesku?
- Jaké informace vám o něm v Blesku chyběly?
- Byly tam nějaké informace navíc? Informace, které jste nepotřebovali?
- Kdyby Iveta Bartošová (nebo jiná celebrita zmiňovaná v diskusi) kandidovala, volili byste ji? Proč?
- Jaké informace o ní byste ještě potřebovali?

Pravidla pro zveřejňování (fakultativně)

- Představte si, že bychom nyní mohli stanovit pravidla, které informace o politicích by měly být a které by neměly být zveřejňovány.
- Jak byste tato pravidla nastavili? Co zveřejňovat? Proč? Které informace nezveřejňovat? Proč?
- Jsou nějaké informace z osobního života politiků, které by zveřejňovány být neměly? Které jsou jejich osobní a soukromou záležitostí? Které informace by to byly? Proč?
- Jak byste stanovili hranici mezi tím, co zveřejňovat, a co už ne? Co má čtenář právo vědět, a co ne?
- Splňuje v tomto Blesk vaše představy? Dozvídáte se v něm o politicích to, co chcete?

Závěr

- Shrnout a nabídnout vyjádření.

- Poslední možnost něco dodat (Co nejdůležitějšího z našeho rozhovoru bych si měla zapamatovat?).